

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

תיאוריות תאטרון ומופע - א' - 20147

תאריך עדכון אחרון 23-08-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: תולדות התאטרון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ישעיהו בר יעקב

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: isaiah.bar-yaacov@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 15:00-16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס נותן סקירה של תפיסות שפת הבמה של גדולי הבמאים האירופאים החשובים במאה התשע עשרה ועד אמצע המאה העשרים. הקורס נוגע גם בקשר שבין התפיסות האסתטיות התיאורטיות לבין ההשתקפות המעשית שלהם בעבודה מעשית על הבמה. הקורס יכלול גישה היסטורית התפתחותית עם גישה משווה הרואה בתפיסות השונות אופציות מקבילות ליצירת שפות מופע המתקיימות על פי חוקי טקסט בימתי שונה. בין הבמאים החשובים בהם נדון בקורס יהיו גם: אנטואן, סטניסלבסקי, מיירהולד, ברכט וארטו.

מטרות הקורס:

הקניית ידע בתולדות הבימוי והמשחק המודרני ובשפות המופע של התיאטרון המודרני.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים: להבחין בין סגנונות שונים של שפת בימוי ומשחק ולהבחין בין התפיסות התיאורטיות המנחות במאים ביצירת שפות במה שונות. להשתמש בצורה משכילה בלקסיקון של מושגי יסוד בשפות הבימוי והמשחק המודרני.

דרישות נוכחות (%) :

80% - יש דרישת נוכחות בשיעורים.

שיטת ההוראה בקורס: שו"מ. הוראה פרונטאלית בליווי הדגמות באמצעות הקרנות וידיאו בכיתה. יש לקרוא את המאמרים מראש לשיעור ולבוא מוכנים לדיון בכיתה. חוץ מזה, מדי פעם יתבקשו התלמידים לצפות בקטעים בווידיאו בארכיון כחלק מההכנה לשיעור. יש אפשרות להגשת תרגיל בימוי מעשי שייחשב כשווה ערך לחלק מעבודת הסיום בהיקף של 30% מהציון הסופי. פרטים על אופן הכנת תרגיל הבימוי יינתנו לאורך הסמסטר והתרגיל יוגש בשבוע האחרון של הסמסטר.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

פרקי הקורס

- (1) מבוא: התיאוריה האסתטית בתיאטרון הפרה-מודרני והחוץ אירופאי.
- (2) התיאטרון הניאו-קלאסי והרומנטי: בין האמיתי ליפה.
- (3) התיאטרון הנטורליסטי והריאליסטי: היופי שבאמת.
- (4) התיאטרון הסימבוליסטי והתיאטרלי: היופי שבסגנון המודע.
- (5) התיאטרון הברכטיאני והפוסט-ברכטיאני: היופי שבאמירה (החתרנית).
- (6) התיאטרון הריטואלי ואמנות המופע: היופי שבחיפוש ובפירוק.

חומר חובה לקריאה:

פרק א' - מבוא: תיאוריות של משחק בתיאטרון הפרה-מודרני והחוץ אירופאי (שיעורים 1-3)
דן אוריין, "מערכות הסימנים במחזה", אוריין, דן, ממחזה להצגה, תל-אביב: אור-עם, תשמ"ח,
95-114.

שייקספיר, ויליאם, קטעים מתוך "חלום ליל קיץ" ו"המלט" (תמונות נבחרות יפורסמו באתר הקורס)
Zeami, "On the Art of the No Drama" trans. J. Thomas Rimer and Yamazaki
Masakazu (selections), in Gerould, Daniel (ed.), *Theatre/Theory/Theatre: the Major
Critical Texts from Aristotle and Zeami to Soyinka and Havel*, New York & London:
Applause, 2000, 98-107.

Diego Pellecchia, "The Fan of Noh Theatre: Object of Encounter", in *Platform:
Journal of Theatre and Performing Arts*, Vol. 3, No. 2, Autumn 2008.
https://www.royalholloway.ac.uk/media/5280/07_the_fan_of_noh_theatre_pellecchia.pdf

סרטים מומלצים לצפייה:

"This is Noh"

"Izutsu (The Wooden Water Well)"

פרק ב' - התיאטרון הניאו-קלאסי והרומנטי: (שיעורים 3-4)
דני דידרו, פרדוקס השחקן, תר. אביבה ברק, תל-אביב, 1983, עמ' 19-35.
Johan Wolfgang von Goethe, "Rules for Actors", in Toby Cole and Helen Krich
Chinoy (ed.), *Actors on Acting: The Theories Techniques and Practices of the
World's Great Actors Told in Their Own Words*, New York, 1970, 269-276.

סרטים מומלצים לצפייה:

"Stage Beauty"

"Les Enfants du Paradis"

פרק ג' - התיאטרון הנטורליסטי והריאליסטי: (שיעורים 5-7)
Andre Antoine, "Behind the Fourth Wall", in Toby Cole and Helen Krich Chinoy (ed.),
Directors on Directing: A Sourcebook of the Modern Theatre, Indianapolis, 1963,
89-102.

קונסטנטין סטניסלבסקי, עבודת השחקן על עצמו, ת"א, 1966, 7-36. ("המבחן הראשון" + "מתי
המשחק הוא אמנות?")

יבגני וכטנגוב, "החוויה כמניע לפעולה", בתוך מ. מגד (עורך), הדרמה המודרנית - מקורות ומבואות,
335-337.

בלה פלדמן, "גישת צ'כוב", מתוך פלדמן, ב., שלוש גישות לאמנות המשחק - סטניסלבסקי, צ'כוב
וגרוטובסקי: תיאוריות ותרגילים, תל-אביב: הוצאת ספרא ואסף, 2011, עמ' 136-150, 162-173.
Krasner, David, "Strasberg, Adler and Meisner: Method Acting", in Alison Hodge
(ed.), *Twentieth Century Actor Training*, London: Routledge, 2000, 129-150.

סרטים מומלצים לצפייה:

"בפסגה"

"Stella Adler: Awake and Dream"

"Method Man - Lee Strasberg"

פרק ד' - התיאטרון הסימבוליסטי והתיאטרלי: (לשיעורים 8-9)
דן אוריין, "הבמאי", בתוך ד. אוריין, דרמה ותיאטרון, ת"א, אור-עם, 1988, 185-204.
Adolphe Appia, "Light and Space", in Toby Cole and Helen Krich Chinoy (ed.),
Directors on Directing: A Sourcebook of the Modern Theatre, Indianapolis, 1963,

138-146.

E. Gordon Craig, "The Art of the Theatre, The First Dialogue", in Eric Bentley (ed.), *The Theory of the Modern Stage*, London: 1968, 1976, 113-137.
Mel Gordon, "Meyerhold's Biomechanics", in Phillip Zarilli (ed.) *Acting (Re)considered*, London, 1995, 85-107.

סרטים מומלצים לצפייה:

"בשני קולות - משחק ילטה"

"Meyerhold's Theatre and Biomechanics"

"התקלה"

פרק ה' - התיאטרון הברכטיאני והפוסט-ברכטיאני: (לשיעורים 10-12)

ברטולט ברכט, "אפקט הניכור", בתוך מ. מגד (עורך), *הדרמה המודרנית - מבואות ומקורות*, 340-346.

Bertolt Brecht, "The Modern Theatre is the Epic Theatre", in Brecht, Bertolt, *Brecht on Theatre: The Development of an Aesthetic*, ed. and tr. J. Willett, London, 1964, 33-42.

Augusto Boal, "Forum Theatre", in Zarilli, Phillip (ed.), *Acting (Re)considered*, London, 1995, 251-261.

שרון אהרונסון-להבי, מגדר ופמיניזם בתיאטרון המודרני, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2013, 89-134. (שני פרקים: "תיאטרון פמיניסטי-אפי: אליין דיאמונד. מחזותיה של קריל צ'רצ'יל", "תיאטרון פמיניסטי-אפי ומקורות קנוניים")

סרטים מומלצים לצפייה:

"אמא קוראז' בקאמרי"

"הנפש הטובה מסצ'ואן"

"ויאמר וילך"

פרק ו' - התיאטרון הריטואלי ואמנות המופע: (לשיעור 13-14)

אנטון ארטו, התיאטרון וכפילו, תר. אוולין עמר, ת"א: בבל, 1995, 97-110, 137-144. (שני פרקים - "תיאטרון האכזריות - מניפסט ראשון", "תיאטרון האכזריות - מניפסט שני")

בלה פלדמן, "גישת גרוטובסקי", מתוך פלדמן, בלה, *שלוש גישות לאמנות המשחק - סטניסלבסקי, צ'כוב וגרוטובסקי: תיאוריות ותרגילים*, תל-אביב: הוצאת ספרא ואסף, 2011, עמ' 206-217.

הדס עפרת, *מציאות רבה מדי - על אמנות המופע*, ת"א: הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2012. (קטעים נבחרים) עמ' 6-15, 54-60

סרטים מומלצים לצפייה:

"Acropolis"

"The Empty Space/ Peter Brook"

"הדס עפרת - שמונה מיצגים"

רוב המאמרים נמצאים בשמורים האלקטרוניים, ויש אליהם גישה ישירה דרך אתר המודל של הקורס. חלק מהמאמרים נמצאים בספרים אלקטרוניים שאליהם יש גישה דרך האתר של הספרייה. כל הסרטים נמצאים באתר הגוגל-וידיאו של הקורס. אין צורך לצפות בכל הסרטים, אך יתכן שאתיחס לסרטים הנדונים בכל פרק בהרצאות שלי כדוגמאות. אני ממליץ להציץ בהם לפני או אחרי השיעור הנדון.

חומר לקריאה נוספת:

רשימה ביבליוגרפית מקוצרת (ספרות עזר מומלצת)

בלהה בלום, מחזאי מדבר עם בימאי, ירושלים: הוצאת מגנס האוניברסיטה העברית, 2006.

פיטר ברוק, החלל הריק, ת"א: אור-עם, 1991.

קונסטנטין סטניסלבסקי, חיי באמנות, ת"א: מסדה, 1954.

בלהה פלדמן, שלוש גישות לאמנות המשחק: סטניסלבסקי, צ'כוב וגרוטובסקי תיאוריות ותרגילים, תל אביב: ספרא ואסף/מחקרים, 2011.

גדעון פרידלנדר (עפרת), על האסתטיקה של התיאטרון האפי, ת"א: בצלאל צ'ריקובר, 1969.

Phillip Auslander, *From Acting to Performance: Essays in Modernism and Postmodernism*, London, 1997.

Eric Bentley (ed.), *The Theory of the Modern Stage*, London, 1968(1992).

Edward Braun, *The Director and the Stage: From Naturalism to Grotowski*, London, 1982.*

Colin Counsell, *Signs of Performance: An Introduction to Twentieth Century Theatre*, London, 1996.*

Maria M. Delgado & Paul Heritage (ed.), *In Contact With the Gods? Directors Talk Theatre*, Manchester, 1996.

Robert Gordon, *The Purpose of Playing: Modern Acting Theories in Perspective*, Ann Arbor, 2006.*

W.A. Gregory, *The Director: A Guide to Modern Theater Practice*, New York, 1968.

Alison Hodge (ed.), *Twentieth Century Actor Training*, London and New York, 2000.*

Christopher Innes, *Avant-Garde Theatre 1892-1992*, London, 1993.

David Richard Jones, *Great Directors at Work*, Berkeley, 1986.

Kaye, Nick, *Postmodernism and Performance*, Basingstoke, 1994.

E.T. Kirby, *Total Theatre: A Critical Anthology*, New York, 1969.

Samuel Lewis Leiter, *From Stanislavsky to Barrault: Representative Directors of the European Stage*, Westport, 1991.

Shomit Mitter, *Systems of Rehearsal: Stanislavsky, Brecht, Grotowski and Brook*, London, 1992.*

James Roose-Evans, *Experimental Theatre from Stanislavsky to Peter Brook*, London, 1989.*

Richard Schechner, *Performance Theory*, London, 1988.

Rebecca Schneider and Gabrielle Cody (ed.), *Re:direction – A Theoretical and Practical Guide*, London, 2002.

J.L. Styan, *Modern Drama in Theory and Practice* (3 vol.), Cambridge, 1981.*

Don Taylor, *Directing Plays*, London, 1996.

Phillip Zarilli (ed.), *Acting (Re)considered*, London, 1995.

*ספרים שיש בהם הרחבה חשובה לגבי העבודה המעשית של הבמאים שנלמד בקורס, ולכן יכולים להעשיר במיוחד את התלמידים המתעניינים במעבר בין התיאוריה לפרקטיקה.

ישנם ספרים רבים על במאים בודדים מתוך הרשימה של הבמאים שנדון בהם בקורס בספרייה. ניתן למצוא אותם על ידי חיפוש תחת שם הבמאי (לרב כנושא ולא כמחבר). במיוחד מומלץ לעיין בספרים מהסדרה *Perspective in Directors* בעריכת Innes Christopher.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 60 %

הגשת תרגילים 30 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

• יש אפשרות להגשת תרגיל בימיו מעשי שייחשב כשווה ערך לחלק מעבודת הסיום בהיקף של 30% מהציון הסופי. פרטים על אופן הכנת תרגיל הבימיו יינתנו לאורך הסמסטר והתרגיל יוגש בשבוע האחרון של הסמסטר. למי שמבקש לעשות עבודה מעשית, יוזמן להשתתף בסדנה (רשות) המתמקדת בעבודה

מעשית והיא תתקיים פעם בשבועיים ביום ג' בשעות 16:30-18:00 בתיאטרון החניון.